

MONVMENTVM PIETATIS
 MEMORIAE DECORIBVS MERITIS
VIRI
ILLVSTRIS ATQVE MAGNIFICI
 DOMINI
MARTINI LVCAE
SCHELII

ICTI

ET

REIPVBLICAE HAMBVRGENSIS
CONSVLIS SENIORIS

INDEFESSO

SALVTEM CIVIVM PROMOVENDI STUDIO
EXCELLENTISSIMI

D. XI IANVAR. A. R. S. MDCCLI. AD CAELESTES SEDES EVOCATI
COMMVNIS LVCTVS TESTANDI CAVSSA
 POSITVM

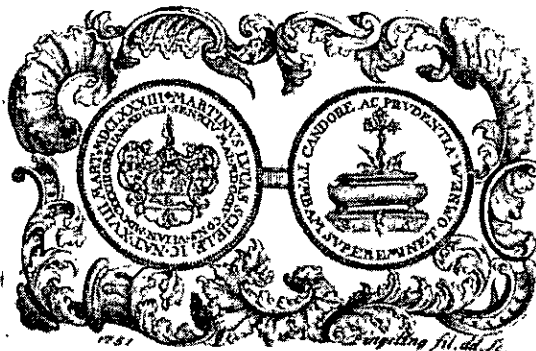
A

PAVLLO SCHAFFSHAVSEN

LOG. MET. AC ELOQ. PROFESSORE

ET

GYMNASH EO TEMPORE RECTORE.

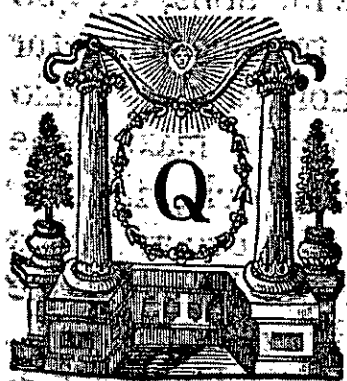

HAMBURGI

LITTERIS CONRADI KÖNIGII AMPLISS. SENATVS GYMNASII ET SCHOLAE TYPOGRAPHI
 MDCCL

aus dem Original gezeichnet von J. C. Engeling, 1731. Hand.

ue ad stabiliendam singularum societa-
 tum salutem, earundemque defenden-
 dam dignitatem maximopere faciunt
 plurimumque valent pietas, iustitia, fides,
 animus a partium studio alienus, mutuus
 eorum, qui in vnam coaluerunt societatem, amor, sordidi
 lucri odium, acre societatis salutem atque emolumentum
 promouendi studium; ea magnae illi ex pluribus minoribus
 conflatae societati, quam rem publicam dicunt Sapientes,
 firmandae, tuendae, ornandae maximum afferre robur singu-
 laremque firmitatem, eiusdemque augere atque euehere feli-
 citatem, non ratio solum certissimis grauissimisque docet
 argumentis, sed ipsa quoque rerum magistra, experientia,
 quam clarissimis omnique exceptione maioribus comprobat
 documentis. Sublata enim illa omnium virtutum praeftan-
 tissima, hominumque generi tutissima, in Deum pietate, tum
 omnia, quibus a flagitiis sceleribusque retrahantur, atque
 ad

ad colendum id, quod rectum est atque honestum, constringantur homines, in vitia proni, rupta erunt solutaque vincula, infanaque ratione in suam audaces ruent illi perniciem: infirmata ea, quae suum cuique tribuit, societatemque coniunctionis humanae munifice et aequae tuetur, iustitia, omne tollitur inter aequum atque iniquum, licitum & illicitum, discrimen, legum vis infracta iacebit, scelera regnabunt, virtusque prostrata repudiabitur: neglecta ea, quae societatem omnem firmat atque vincit, fide, dignitas societatis labefactabitur, salus eius corruet, felicitas eius euertetur, fallaciis, mendaciis, simulatione, fictis verborum interpretationibus veri occupantibus locum; ut adeo, veritate ipsa suo depulsa folio, nec sanctissimis inniti quis possit promissis, nusquam enim tuta erit fides: exuto eo, qui nullam in partem mouetur, animo, audacia auctoritate gratiaque potentioris munita caput suum extollet, leueque erit innocentiae praesidium: deposito mutuo illo, quo societatis membra firmanentur, amore, actum de salute totius societatis erit; quilibet enim de sua salute tantum sollicitus, vniuersae exornare societatis commodum inique negliget, sicque discordia, inuidia, odio flagrantibus singulis membris, id, quo animi continentur, dissoluetur vinculum, totaque rumpetur corporis compages: animis hominum inhonesti lucris studio corruptis, pecunia ante omnia summo studio maximaque quaeretur contentione, insidiae, fraudes, doli, fallaciae audacter exercebuntur, omnes iusti, honesti, decori limites proterue incidentur, praestantissimumque illud hominumque generi utilissimum bonum, virtus, lucris studio cedere iussa, horrida, inculta, neglecta iacebit: abiecto acri illo maximeque laudando, eius, cuius nos membra sumus, societatis commoda atque dignitatem promouendi studio, profecto maximis excrucietur genus humanum tormentis, timore, animi inquietudine, pauore, metu, desperatione. Qua ratione enim ab iis amorem, auxilium, officia polliceri possumus nobis, quorum nos salutem labefactare ac euertere omni laboramus contentione, quibus nos infensos iratosque ostendimus, quorum perniciem cupimus atque exoptamus. Adeo graue, adeo fatale est, quo, quum societas omnis, tum imprimis eae, quibus regna atque res publicae continentur, societates affliguntur damnantur; tantis premuntur illae malis atque incommodis, si eae, quibus auctoritas dignitasque societatum nituntur,

tur, virtutes excellentissimae contemnuntur, improbaque negliguntur ratione. Quae autem si e contrario coluntur, amantur, exercentur, tum profecto in altissimum euehuntur res publicae atque regna auctoritatis fastigium, tum decus eorum crescit, dignitas augetur, suisque illa ornamentis firma sese tuentur, hostibusque praebent timenda. Hisce enim illustribus virtutibus, hisce exornata decoribus res publica grandem illam pulcherrimamque vniuersi compagem, ex innumeris corporibus sapientissime compositam, accurate eleganterque exprimit. Quemadmodum enim corpora illa motu, quem seruant, certo atque aequabili, ordine, quem sequuntur, fixo atque constanti, vsu, quem sibi inuicem praebent, egregio atque salutari, non solum pulcherrimam nobis fereque infatiabilem praebent speciem, sed admirabilem quoque efficiunt cohaerentiam, vnde generalis illa, quam non sine ratione affirmant Sapientes, exoritur in mundo obuia consensus, adeo grata suauisque ratione animos nostros, intelligendi peritia praeditos, mouens atque delectans; ita respublica, pietate, iustitia, integritate, neutrarum partium studio, mutuo civium erga se amore, acri in promouenda dignitate sua contentione, ceterisque, quibus sua firmari salus potest, splendens atque eminentis virtutibus, non tantum prudentum hominum sibi conciliat venerationem, non tantum grato, qui inter virtutes, quibus ornata est illa, datur, consensu oblectationem in animis hominum gignit, sed etiam, id quod maximum est, vim suam maximo illo consensus vinculo sustinet atque alit, auctoritatem suam tuetur, decus suam exornat, suamque ipsa felicitatem egregie promouet, eandemque stabilem reddit ac nullis machinationibus infringendam. Quo igitur praestantiora magisque eximia sunt ea, quibus eiusmodi gaudet res publica, commoda atque emolumenta; eo maiorem profecto operam homines ad mutuam alendam societatem natos, propriique commodi causa in societates coactos dare decet, vt eam, cuius ipsi membra sunt, societatem ad illud maiestatis perducant fastigium. Tum enim illum, ad quem conditi sunt finem, eo certius tutiusque assequentur.

Quod si autem vlla vnquam respublica iis, quae a me laudata sunt, ornamentis ac decoribus splenduit, aut adhuc splendet; nostrae inprimis rei publicae insignem illam deberi gloriam,

gloriam, tantis quotidie comprobatur documentis, quanta nec maiora nec excellentiora desiderari possunt. Floret apud nos religio purior, viget ius, litterae excoluntur, negotiorum commercia exercentur, artes ingenuae aluntur, cuiusque Senatus Optimi exemplo incitatus, de nulla magis re, quam de defendenda extollendaque patriae salute dignitateque est sollicitus. Ipsa res publica ab iis regitur viris, qui pietate in Deum ornati, religionem, maximum illud omnis confessionis vinculum, defendunt ac tuentur; iustitia conspicui virtutem, summum illud hominis bonum, cum quo nulla possessio, nulla vis auri et argenti comparanda est, promouent dignisque afficiunt praemiis, vitia autem, quibus nihil est humano generi perniciosius, seuerè coarguunt; iuris peritia excellentes legum, sine quibus nulla stare potest res publica, vim atque efficaciam norunt, ipsumque ius accurate dicunt; animi integritate venerabiles id, quod verum est, cuius maximus est decor, et ipsi strenue sectantur, et ciuibus insinuare laborant; acerrimoque flagrant, rei publicae salutem augendi eiusdemque promouendi commoda studio, ad dignitatem eius exornandam, euehendamque illius felicitatem summa incumbunt cura, sollicitaque prouidentia. Quo maiora igitur sunt praestantioraque, quae tantis salutis suae statoribus merito debet commoda ac emolumenta res publica nostra; eo iustius profecto est id, quo in colendis obseruandisque Patriae Patribus secum inuicem amice certant ciues, studium; eo nobilior est ciuium Senatus Optimi salutem Deo commendandi contentio. Eo grauius acerbiusque autem percelli atque affligi animos ciuium, quum hisce suis benefactoribus ac felicitatis publicae promotoribus orbari sentiunt rem publicam, ipsa rei natura animique humani conditio apertissime docent. Quum enim in ipso animo insit acris quidam eius, quo perfectior ille redditur, amor, vehementissimumque illo perpetuo fruendi desiderium; profecto maximopere excrucietur animus tum, quum illo ipso, ex quo maximam cepit voluptatem, quoue suam niti felicitatem iudicauit bono, priuatum se sentit. Quid igitur mirum est, ciues! si nos luctu, squalore, tristitia fere simus deiecti atque prostrati, quum intra breue temporis spatium duos rei publicae nostrae ereptos esse recordemur. Consules, qui quidem prudentia, sapientia, legum peritia, iustitiae administratione, amore

in ciues, nostrae felicitatem reipublicae insigniter auxere, seseque nobis reddiderunt venerabiles. Recordamur enim, nec sine acerbissimo recordamur dolore, quam acerbum nobis sub finem praeteriti anni inflictum sit vulnus, quum Vir Illustris atque Magnus, CLEMENS SAMVEL A LIPSTORP, cuius manibus iusta nuper sollemni persoluta sunt a me programma, nimis matura morte rei publicae nostrae subduceretur. Quod vix curatum noua eheu! eademque grauissima clade recrudit, qua prioris sensus doloris acerbe est renouatus. Quis enim nostrum moerore, tristitia, dolore, metu non fuit percussus, quum sub initium huius anni Virum Magnificum atque Illustrem, MARTINVM LVCAM SCHELIVM, Ictum, et rei publicae nostrae Consulem Seniore, immortaliter de re publica ciuiumque salute promeritum, diem obiisse supremum perciperet? Quis tum non ingemuit, quis suum patriaeque non luxit casum, quis lacrymis, fidissimis illis amoris testibus, abstinere potuit? Consulem enim nobis ereptum esse recordabamur, meritoque recordabamur, pium, rectum, sanctum, iusti propositi tenacem, et pro veritate firmissimum. Sicuti igitur omnis boni, ad quod fruendum animus natura duce fertur, iactura contrahit illum atque frangit, summoque afficit dolore; ita profecto obitus Consulis, in quo tot adeoque augustae exsplenduerunt virtutes, quas Is sapientissime in nostram conuertit defendendam amplificandamue salutem, nos iure meritoque percellere, inque acerbissimum praecipitare luctum debuit. Qui quum iustissimus est, cumque ea, quam Consuli, tantis in nos meritis excellenti, debemus, pietate ac veneratione, iure consentit; tum ipsam illam, qua illius decora prosequimur, insignem pietatem haud meliori exprimere atque declarare poterimus pietate, quam si egregias illas, quibus enituit Ille, virtutes, immortaliaque, quibus nostram rem publicam deuinxit sibi, merita, omnium exponamus oculis, posteritatiue fideliter commendemus. Quod quum hac scriptione memoriae, decoribus, meritis Magnifici Consulis sacra a me praestabitur; vellem, vt ea grauitate insignia illa, quibus enituit B. SCHELIVS, ornamenta exprimere possem, qua in SCHELIO Ipso ea exsplenduerunt. Ad quod digne praestandum etiam si illorum excellentia, mearumque tenuitate virium impediar; tamen id efficere contendam, vt eam, quam de iis exhibebo, imagi-

imaginem fide, ac religione, qua delineabo illam, proximam veritati reddam.

lis, quae fortunatam reddere putantur hominum vitam, felicitatis partibus haud immeritò clari annumerantur illustresue natales. Inest enim in praeclaris maiorum imaginibus virtus quaedam atque efficacia, quae generosos animos ad imitanda eorum exempla allicit, ac suavi quadam vi impellit; plurimumque valent egregii parentum mores, sanctaque eorum praecepta ad teneras mentes rite sapienterque formandas, virtutisque amorem iis instillandum. Quibus imbuti excitatiue institutis saluberrimis iuvenes ea eo alacrius sequi, atque per totam exprimere laborant vitam, quo firmitus ea inhaerent, quae teneris percepta sunt annis, quouè alacrius ista exercere solent homines. Gaudius est ea, quae iam adducta est, felicitatis parte **SCHÉLIVS** Consul, eademque prudenter ad suam firmandam salutem vsus est. Is enim Is genitus est maioribus, qui et generis nobili antiquitate, et virtutum splendore, et excellentissimis in rem publicam nostram meritis illustre apud nos nomen sibi pepererunt. Decimo sexto saeculo nostra in re publica iam floruit **SCHÉLIA** gens. Vixerunt tum **IOACHIMVS** atque **HERMANNVS SCHELE**, fratres; quorum posterior **A. MDXLVII.** in senatoriam est euectus dignitatem. **IOACHIMVS**, Nostri atauus, unicum tulit, ex vxore **GESA OLDEHORST**, filium **MARTINVM**, Nostri abauum; qui tres suscepit ex vxore, **ELISABETHA**, **WOLDERI SCHAGHTII**, filia, liberos: **IOACHIMVM**, natum **A. MDLXXII.** ac Heidelbergae, vbi litterarum studiis vacabat, **A. MDXCIII.** mortuum; **ANNAM**, natam **MDLXXIV.** et sub finem saeculi decimi sexti denatam; **WOLDERVM**, **MARTINI LVCAE** proauum. Natus is est **A. MDLXXIX.** d. **XXVI.** Maii. Adultior factus litterarum, et in primis iuris studio se sacrauit, eosque fecit in iis progressus, vt **A. MDCXXIV.** dignus iudicaretur, qui in Amplissimum ordinem Senatorium legeretur. Quam quidem dignitatem gessit vsque ad **A. MDCXLIX.** quo ille anno, die nono Nouembris, e viuis excessit. Vxorem duxit **ANNAM**, **GEORGII A PEINEN**, mercatoris honestissimi filiam, e qua tres habuit liberos. **CATHARINAM**, natam **XV. Novemb. An. MDGXI.** nuptamque **IOANNI**
A SPRE-

A SPREKELSEN, Reipublicae Senatori dignissimo, atque
A. MDCLXVI. corporis custodiis liberatam. **MARTINVM**,
 Consulis nostri auum. In lucem Is editus est die V Iunii
A. MDCXIII. litterarumque dulcedine captus iis addiscendis
 operam dedit strenuam, praesertimque ad iuris se studium
 applicuit. Qua in scientia quum summos nactus esset
 honores, domum reuersus, anno **MDCXLIV.** in matrimo-
 nium accepit **CAECILIAM**, **IOANNIS SILLEMII**, et
CAECILIAE SCHROETTERINGIAE filiam, cum qua
 sancte vixit vsque ad **A. MDCLXV.** d. XXIII Novembr.
 quo ex hac vita exire iussus est. **GEORGIVM**, natum
 d. XIV. Decembr. **A. MDCXVII.** et Erfurthi, qua in aca-
 demia litterarum addiscendarum causa commorabatur, demor-
 tuum. Quintuplici prole foecundum fuit **MARTINI**
 atque **CAECILIAE SCHELIAE** matrimonium. Anno enim
MDCXLVII. d. XV Aug. ex eodem procreata est **CAECILIA**,
A. MDCLXIX. d. X. Septembr. connubio iuncta **LVCAE**
BECKMANNI, I. V. L. quae **A. MDCCXV.** mortem cum
 vita commutauit. Anno **MDCXLIX.** d. XIV Martii geni-
 tus est **WOLDERVS SCHELE**, Consulis nostri Pater, Vir,
 qui ita rei publicae nostrae negotiis seruiit, vt meritorum eius
 gloria cum omni posteritate sit adaequanda. Hic, vt primum
 ex ephebis excessit, optimis traditus est praeceptoribus, qui
 ita ingenium eius formarunt, ac multiplici variaque doctrina
 exercuerunt, vt Anno **MDCLXVII.** dignus iudicaretur, qui
 academica studia cum laude ingrederetur. Adiit igitur primo
 Helmstadiensem academiam, virorum in omni scientiarum
 genere excellentissimorum gloria tum celebrem; deinde
 autem **A. MDCLXX.** Basileam, in qua academia, originis
 suae antiquitate nobili, eruditissimi viri eo tempore iuris scien-
 tiam docebant, concessit, ibique, habita disputatione sollempni,
de Reconuentione, summos in vtroque iure honores capeffuit.
 Quibus ornatus, iter ingressus est litterarium per Galliam,
 Italiam, Germaniam, hacque adeo ratione talem patriae sistere
 laborabat ciuem, qualem esse decet eum, qui commoda eius
 viriliter nec sine fructu promouere sibi proposuit. In patriam
 redux factus, **A. MDCLXXV.** d. XXVI April. in matrimo-
 nium duxit **CAECILIAM**, **LVCAE LANGERMANNI**,
 I. V. D. ac aedis cathedralis Hamburg. Decani, et **CAECI-**
LIAE e gente **RVMPIA** filiam; quod autem minus stabile
 fuit.

fuit. Vxor enim, A. MDCLXXIX. filiam enixa, haud longe post partum, vna cum filia extincta est. Excelsam nobilemque virtutem haud diu latere posse, sed mox conspicendam sese praebere, et ad amplissimos produci honores, SCHELII huius denuo docemur exemplo. Anno enim MDCLXXV. praecclarissimo exornabantur virtutes eius praemio. Die enim XXVI Nov. grauissimum amplissimumque Syndici apud nos munus eidem a Magnifico Senatu concedebatur: quod summa fide, insignique prudentia, per viginti quinque annos non sine maximo reipublicae nostrae emolumento sustinuit. Anno enim MDCLXXIX. ad aulam Christianissimi Regis legati auctoritate ciuitatis nomine missus negotia sibi commissa summa cum nominis gloria confecit. Qua eius dexteritate commotus Senatus eundem A. MDCXC. ad Viros Perillustres, qui Regis Sueciae auctoritate in res Ducatus Bremensis inquirebant, legati dignitate ornatum ire, atque reipublicae commoda curare; Anno autem MDCXCI. Glückstadii, indeque Hafniae apud Potentissimum Daniae Regem ciuitatis causam agere, iussit. Quae quoque negotia ad votum Senatus feliciter transegit. Quemadmodum autem vir sapiens rei suae familiaris curam haudquaquam negligit, sed eidem quoque studet, eandemque tueri laborat; ita SCHELIVS Syndicus, reipublicae negotiis cum laude procurandis intentus, nec rei familiaris abiecit curam. Inde factum est, vt A. MDCLXXX. d. XX Octobr. secundas celebraret nuptias cum MARGARETHA, HIERONYMI RVMPHII, et ANNAE MARIAE natae BICKELIAE filia, e qua sex procreauit liberos, mox recensendos. Moriendum nobis esse certissimum quidem est, experientiaque omnium, qui vixerunt, hominum comprobatum; quo autem mortis genere, et quo die e vita discedendum nobis sit, id non sine rationibus sapientissimis ignorare nos voluit Summum Numen. SCHELIVM Syndicum, haud quidem imparatum, omnem enim diem velut vltimum Ille parabat, ast improvisum tamen mors oppressit. In ipsa enim curia, quum de re quadam maximi momenti ad Senatum retulisset, animi deliquium passus d. XXV. Octobr. A. MDCC. expirauit. Anno MDCL. genuit MARTINVS ANNAM ELISABETHAM, nuptam Anno MDCLXXIV. IOANNI BECKMANNO, mercatori integerrimo. Anno MDCLII. IOANNEM, qui iuris scientiam excoluit, adeptaque sum-

mos in eadem honores consequendi licentia, laudabile vitae
 quae hominum necessarium gessit aduocationis officium. Duas
 is habuit uxores: priorem MARIAM ELISABETHAM
 e gente LANGERMANNIA; posteriorem AGNETAM,
 natu RVMPIAM; morte A. KAMPE viduatam. Ipse
 A. MDCCIX. d. XIX. Iulii diem obiit supremum. Anno
 MDCLV. d. I. Februar. CATHARINAM MARGARE-
 THAM; per connubium A. MDCLXXXIV. d. II. Febr.
 fociatam cum GEORGIO SCHR OETTERINGIO, merca-
 tore spectatissimo, atque A. MDCCXXXVIII. d. XVIII. Ian.
 denatam. Ab his maioribus, qui sua Ipsi virtute praeluxerunt,
 ortus est MARTINVS LVCAS SCHELIVS
 Consul A. MDCLXXXIII. d. XVIII. Martii, cuius pater
 WOLDERVS Syndicus sex habuit, vt iam monitum est,
 ex vxore liberos, e quibus tres mature fuerunt extincti, duae
 autem filiae, Consulis nostri sorores, vna cum ipso fuerunt
 superstites, quarum altera, ANNA MARIA, nata Anno
 MDCLXXXV. in matrimonium data fuit HERMANNO
 LANGENBECK, I. V. D. et reipublicae Hamburgensis pri-
 mum Secretario, post Senatori grauisimo; altera MARGA-
 RETHA, nata A. MDCLXXXVII. connubio iuncta fuit
 HENRICO KELLINGHUSEN, I. V. D. et Rever. Capituli
 Hamburgensis quondam Decano spectatissimo.

Ipsa quidem virtus externo auxilio haud indiget, sed ea
 iam per se gaudet vi, vt animos hominum, generosa indole
 praeditorum, ingenua illa, qua ornata est, venustate atque
 pulchritudine ad amorem sui ducat, seseque iis commendet;
 tamen, si haec ipsa virtutis dignitas illustribus expressa exem-
 plis conspiciatur, tum profecto splendor illius summo fulget
 lumine, auctoritas eius amplificatur, vis illius intenditur,
 animique nobiles eo acrius ad eam sequendam impelluntur.
 Inerat in SCHELIO benigna generosaque animi indoles,
 cuius Ille ductu virtutem amabat, idque, quod honestum est,
 vehementer sectabatur: cui quum quotidie excelsum magni Pa-
 rentis exemplum ob oculos versabatur, eiusque animus paternis
 iisdemque saluberrimis praeeptis magis magisque expolieba-
 tur, et ad internam virtutis vim perspiciendam formabatur;
 venustas eius eo illustrior Ipsi apparebat, Ipseque ad eam
 amandam, colendam, exercendam eo efficacius excitabatur.

Quod

Quod quum laete animaduerneret sagax pater, simulque singulari, quo in litterarum studia ferebatur praestantis animi filius, amorem intelligeret, omni modo omnique contentione eundem sapienti adhibita institutione fouere atque alere contendit, probe gnarus, quantum ad formanda iuuenum ingenia valeat ingenua constansque disciplina. Inter eas, quae sapientum exercere solent ingenia, quaestiones et ea locum habet, qua disceptatur, vtrum publica institutio ac disciplina domesticae et priuatae, an priuata et domestica publicae sit praefenda? Quae quidem si accurate diudicari debet, meo certe iudicio quum ad iuuenum ingenia atque mores, tum ad eorum, quibus erudienda traduntur ingenia, doctrinam, resque iuuentuti proponendi modum respici ac attendi debet. Habet certe publica atque communis institutio ea secum coniuncta commoda ac emolumenta, vt a viris illa peragatur, iuuentutis formandae scientissimis: ea gaudet illa vi eoque vsu, vt erecta, quae quidem laudis ducuntur studio, nec alios sibi antecellere palmamque praeripere permittunt, ingenia alantur, inflammentur, intendantur, eoque acriori industria in litteras incumbant, quo magis aliis anteire, ac sublimioris animi laudem reportare gestiunt; tardiora autem e somno, quo sunt natura onusti, ac languore, quo premuntur, excitentur, et vna cum mediocribus acuantur, eorumque, qui indefesso studio ad summa quaeuis nituntur, commilitonum exemplis ad ista ipsa imitanda, et ad premenda adeo eximiorum commilitonum vestigia ardenter incendantur. Quibus commodis licet sese maximopere commendet publica institutio, priuatam tamen atque domesticam disciplinam haud omnino culpandam, aut tanquam inutilem esse repudiandam, hisce fretus argumentis existimo. Dantur ingenia adeo felicia, quae statim, quicquid proponatur, arripiant; adeo ignea, quae retrahi potius, quam accendi ac inflammiari debeant: sunt inter eos ipsos, qui erudiendae iuuentuti suam consecrarunt operam, viri tanta artis suae peritia ornat, vt non sine insigni commodo priuatae illorum disciplinae iuuenum queant ingenia formanda poliendaue committi. Fruuntur quidam iuuenes singulari ista felicitate, vt sub ipsa sapienti parentum, doctrinae laude illustrium, cura ac tutela litteras discere ac percipere possint. Quae quidem si amice coniuncta sunt commoda omnia, tum prospere atque ex voto

succe-

succedere priuatam institutionem, suisque haud carere emolumentis, multa eademque egregia, et vel hodie apud nos extantia comprobant exempla. SCHELIVS igitur quum praestantissimis illis commodis omnibus abunde frueretur, haudquaquam certe mirandum est, quod praeceptoribus, publicâ auctoritate constitutis, Eum in disciplinam haud tradiderit pater, sed priuato doctori ingenium Eius exercendum limandumque commiserit. Fuit is MICHAEL SCHVMANNVS, vir pius, comis, doctus, ac pueritiae, litteris erudiendae, scientissimus, qui non solida tantum iuris scientia, sed egregia quoque litterarum humaniorum notitia erat instructus. Huic igitur integerrimo eruditissimoque viro filii dilectissimi MARTINI LVCAE felix atque acutum ingenium liberalibus artibus optimisque scientiis erudiendum haud inauspicato tradebat WOLDERVS pater. Tanta enim dexteritate, adeo sincera fide, tam constanti diligentia, adeo prospera fortuna in erudiendo MARTINO LVCAE vsus est SCHVMANNVS, vt, ad fouendum, litterisue vberius exornandum filii ingenium, nullo alio praepatore indigere Is patri videretur. Quam SCHVMANNI curam atque fidem gratissima mente per omnem vneratus est vitam B. Consul. Quoties enim occasio id ferebat, huius viri doctrinam, fidem, industriam egregiis laudibus ornabat, summaque esse, quae eius institutioni ac praeeptis deberet, gratus profitebatur. Quae quidem re altissimae, qua praeditus erat, prudentiae dedit specimen, simulque arrogantis iuuentutis, nimis libere ac nimis abiecte de praepatoribus suis loquentis, stultitiam grauiter coarguit. Ad fidelem hanc SCHVMANNI, qua fruebatur MARTINVS LVCAS, institutionem, quum accederent patris prudentissimi, scientiaeque ciuilis peritissimi, sapientissima saluberrimaeque praeepta, reipublicae administrandae modum ac rationem, legum, quibus salus reipublicae continetur, quamque custodia florentior redditur ac beator eius status, naturam, conditionem, vim, prudentiaeque ciuilis comparandae viam explicantia, fieri certe non potuit, quin optimi filii animus, non secus ac opus artificis pulchre perfecteque et ad omnes artis regulas elaboratum, cui manus ultimamque adhibendo limam Roscius in sua arte elegantissimam conciliat venustatem, ornaretur, expoliretur, limatiorque efficeretur, atque iam illius apud Eum ponerentur scientiae fundamenta,

quam summa fide maximaque cum gloria nostram in salutem egregie exercuit B. Consul.

Fideli SCHVMANNI institutione ea iam erat litterarum humaniorum ac philosophiae scientia, cui adiuncta erat quaedam iuris disciplinae cognitio, instructus SCHELIVS, ut non sine fructu academiam petere, altioraque, ut dicuntur, studia cum laude addiscere posse iudicaretur. Quamquam enim peruersum eorum iuuenum morem, qui, vel litterarum humaniorum prorsus fere adhuc rudes, vel superficialia tantum earum notitia imbuti, ad altiora illa non sine maximo suo damno aduolant studia, iisdemque percipiendis operam dare contendunt, quod autem nunquam prospere iis succedet studium, maximopere detestamur; eorum tamen non possumus, quin vehementer laudemus iuuenum morem, qui, accurata artium, quae ad humanitatem pertinent, notitia imbuti, eam, quam ex altioribus istis disciplinis in primis excellendam sibi proposuere, scientiam, antequam ad academias accedant, generatim ac secundum summa capita cognitam sibi reddere laborant. Quo studio id efficitur, ut, quae ad eam disciplinam illustrandam ab academicis proferuntur doctoribus, eo melius intelligi, sicque academicae *ἀποδοσις* eo utilius percipi ab iis queant. Prudenti hac ratione quum in litteris perdiscendis versaretur Noster, istius suae prudentiae vberimos tulit fructus. Academiam igitur iam circumspiciens dignissimus ille academiae candidatus SCHELIVS, Helmstadium, illustre illud Saxoniae inferioris Musarum domicilium, elegit. Ad quod propositum sequendum commotus Ille fuit quum eorum, qui isto tempore litteras, et in primis iuris scientiam ibi docebant, virorum, ac praesertim Illustris WERLHOFFI, summi sui temporis Icti, eruditione praestantis, fama, tum recordatione insignium illorum, quos pater Eius p. m. in hac ipsa academia olim fecerat, progressuum. Hisce igitur rebus excitatus Helmstadium A. MDCCIV. cum laude adiit, iuris disciplinae auide studiosus. Neque huius sui consilii vnquam Nostrum poenituit. Quam enim optauerat, iuris scientiam accurate, solide, plene perdiscendi occasionem, ex voto suo hac in academia feliciter Is est nactus, tantaque arripuit voluptate, eoque ardore, ut nullum iuris argumentum intactum praetermitteret, assiduumque se praeberet iuris docto-

doctoribus, inprimis WERLHOFIO, quo vehementer Is delectabatur, cuiusque viri eximiam iuris peritiam, accuratam res proponendi rationem, masculamque eloquentiam saepius laudare solebat. B. Consul, auditorem atque affectam. Certissimum illud est, doctissimorumque hominum iudicio, ipsa in nixo experientia, comprobatum, tum demum solidius id, quod verum est, percipi, animumque de eodem conuinci, quum amice institutis colloquiis, quae Disputationes dicuntur, res in utramque partem discutiantur. Habet enim hoc exercitium id se cum coniunctum commodi, ut eodem vires ingenii acuantur, iudicium exercentur, facultasque animi sui sensa apte, promte, expedite proferendi proponendique comparatur. Quem igitur huius exercitationis usum quum probe intelligeret acutissimus SCHELIVS, hoc quoque stadium sibi currendum, eoque exercitationis genere animi vires firmandas intendendasue esse prudenter iudicavit. Unde hunc igitur reportavit fructum, ut, quum publice ostendere vellet, quam providenter sapienterque Helmstadii litterarum studiis dedisset operam, in publicum prodire haud vereretur, sed sub praesidio GEORGH ENGELBRECHTII eruditam *de instrumentis indiscretis* Disputationem An. MDCCVII. cum laude defenderet. Quod laudabile exemplum utinam frequentius sequerentur nostrae aetatis iuvenes, neque vel vana quadam diffidentia, vel stulta arrogantia ab hoc nobilissimo utilissimoque avocari ac retrahi se paterentur exercitio. Tum enim profecto neque in suscipiendis aut expediendis negotiis adeo timidos, consiliique indigos se praebent, neque, quum in publicum prodire, animique sui expromere sensa tenentur, pauerent, horroreque perfunderentur, ac haesitanti titubantive loquerentur lingua; sed maiori alacritate maioriue voluptate negotia sua conficerent, honestamue quandam sibi sumerent audaciam, animique cogitata sine cunctatione promte atque expedite proponerent. Ea est ardentis virtutis indoles, ut, quae sibi constituta iure sunt praemia, haudquaquam aspernetur aut reiciat, sed potius modeste eadem capiat, iisque prudenter ac salutariter utatur. Hanc viam sequutus SCHELIVS, nobilis splendidaque ornatu virtute animi dedit indicium. Adeo excellenti iuris et civilis et publici scientia imbutus iam erat Noster, ut omnes dignum iudicarent eum, cui diligentiae litteris tributae ornamenta, summi in utroque iure honores, concederentur.

rentur. Quae quoque ornamenta Ipsi non sine plausu data sunt. Defensa enim d. XXIII Sept. A. MDCCVII, quo iam semel in publicum prodeundo vires suas explicuerat, sub praesidio IOANNIS WERLHOFI, eleganti: *de instrumento assicurationis, vulgo Polizza*, disputatione iura atque honores I. V. D. non sine gloria capeffuit. Nouum acuti atque subtilis, quo praeditus fuit, ingenii specimen hac ipsa differtatione edidit. Noster Illud enim in eadem pertractauit argumentum, quod, quum nondum digne satis esset discussum, nouitate, quumue solide planeque esset expensum, accuratione sua omnibus sese maxime opere commendauit. Id quod quum ex eleganti illa ingenioseque conscripta epistola acutissimi fuisque haud raro paradoxis opinionibus Celeberrimi Philologi, HERMANNI VON DER HARDT, *de germana Polizzae origine*, qua SCHELIO summos iuris honores gratulatus est HARDTIUS, tum ex iterata ipsius differtationis editione, Lipsiae A. MDCCXXXVI facta, cui praeter Ingeniosissimi HARDTII epistolam Celeberrimi RICHEII, urbis nostrae ornamenti, in illam stricturae et animaduersiones accesserunt, quam apertissime elucet.

Eum, qui ad reipublicae se applicare studium, eiusdemque promouere commoda sibi proposuit, tum demum suum feliciter consequi finem, quum varias regiminis formas, leges varias, quibus regna atque ciuitates reguntur, imperiorumque artes atque rationes cum cura introspexit, et ipsa rei natura, et vnanimi prudentum virorum sententia adeo est euictum, vt, qui in dubium id vocare vellet, ignorantiae suae certissimum daret documentum. Qui autem finis quum ex voto feliciter, nisi circumspecte prudenterque instituta peregrinatione, obtineri nequeat, SCHELIVS, illius, quae ex itineribus, hac ratione susceptis, fuit utilitatis probe gnarus, utilissimum istud, euilem sibi prudentiam comparandi, medium auide arripuit, eodemque, ad finem suum eo exoptatius assequendum, est usus, veteresue sapientes atque legislatores imitatus peregrinas terras ac regiones sollicite inuisit. Quandoquidem vero patriae, legumque, quibus salus eius continetur, notitia nihil est pulchrius, nihil decentius, nihilque homini patriae amanti prius, nihil antiquius esse debet, quum turpe sit, in aliis bene versatum, in patria autem esse hospitem; Noster, ingenuo flagrans patriae amore, de ea praesertim, quae in Germania obtinet,

obtinet, regiminis forma; deque iis, quibus salus eius firmatur ac defenditur, legibus et institutis accurate inspiciendis mirifice fuit sollicitus. Quare Helmstadio relicto praecipuas celeberrimasque Germaniae ciuitates et academias, Lipsiam, Halam, Gissam, Erfurthum, Francofurtum ad Moenum, Wetzlarium, Confluentiam, Coloniam Agrippinam, Dusseldorpium, Norimbergam, Ratisbonam, Gotham, Isenacum non eorum more, qui templa, palatia, ceteraque aedificia publica tantum oculis usurpant, sed ita adiit ac perlustrauit, ut mores, qui ibi obseruentur, leges, quae exerceantur, doctrina, quae excolatur, quaeue iustitiae iurique inter ciues tuendo inseruiant media, inspiceret, sicque scientiae ciuiliis prudentiaeque publicae facultatem augeret ac intenderet. In primis Wetzlariae, summo illo Germaniae in tribunali, modum rationemque res in controuersiam vocatas iudicandi componendique explorare et addiscere laborauit, probe gnarus, ICTum huius imperitum rei et sibi et clientibus pessime consulere. Neque minus Ratisbonae, vrbe, imperii comitiis inde ab An. MDCLXII. ibi celebratis, nobili, ea, quae circa haec ipsa comitia obseruatu, viroque in administranda re publica olim versaturo, scitu quam maxime digna sunt, cum cura inquisiuit.

Cognitis sic patriae legibus, institutis, iuribus, aliorum quoque populorum mores, ingenia, constitutiones, inuenta perspecta sibi atque cognita reddere laborabat SCHELIVS. Quare e Germania in Belgium foederatum, illam negotiorum commercii florentissimam fortunatissimamque rem publicam, transit, legesque, quibus regitur illa ac defenditur, negotiationes, quae ibi exercentur, mediaque, quibus salus earum seruatur ac augetur, est rimatus. Quum enim Hamburgum haud exiguam salutis suae partem, negotiorum, quae ibi vigent, commercii debeat, quibus omnis generis merces e distitissimis apportantur terris, nostrarumque terrarum incolis venales exponuntur, quo ipso id efficitur, ut hominum, merces sibi expetentium, copia illuc aduolet, multisque adeo rebus fortunatum reddatur Hamburgum; facile intelligitur, nulla felicius re, quam instituta inter leges mediaque, quibus in vtraque re publica negotiorum salus nititur, comparatione, quae Hamburgo sint saluti, quibusue mediis dignitas eius seruari ac augeri queat, perspicui posse. Ex quo illud sequitur, ut ab eo, qui

nostrae studet reipublicae, foederati Belgii iustratio non sine fructu suscipiatur. Neque tamen eae, quae Austriaco Gallicoque parent imperio, Belgicae prouinciæ sine fructu inuisuntur, quum earum incolae rebus manuum opera conficiendis inprimis excellent. Quod perpendens SCHELIVS eas quoque, animum praesertim ad operum manu factorum naturam, eorundemque conficiendorum rationem attendens, cum cura inuisit. Inter ea Europae regna, quae et libera regiminis forma, et commerciorum praestantia, et iudicii, quo incolae praediti sunt, acrimonia eminent, celebris in primis est illa maris Germanici peninsula, Anglia, feracissima virorum et eruditionis, et artium, et belli mari gerendi gloria excellentium mater. Hiscè igitur, quibus splendet Anglia, decoribus inuitatus Noster ex Hollandia illuc traiecit, ibique et inprimis Londini, in celeberrima illa Angliae ciuitate primaria, et incolarum copia, et aedificiorum multitudine, et libero, quod ibi colitur, vitae genere, praesertim vero aulae, quae ibi sedem ac domicilium habet, regiae splendore memorabili per quatuor integros commoratus est menses. Quod quidem tempus prudentis artificis instar ita exegit, vt, quae obseruatu digna sunt, incolarum ingenium, litteras, quibus in primis delectantur, artes, quae ab iis coluntur, regni leges et instituta, rei nauticae constitutionem, media, quibus mercatura firmatur et euehitur, in primis autem aulae mores ac rationem examinaret perspicereque. Cognita hac terra in amplissimum transuectus est Galliae regnum. Celebre huius regni incolae nomen ingenii, quo ornati sunt, subtilitate, morum, quos obseruant, elegantia, molli, quo delectantur, vitae cultu, linguae, qua vtuntur, suauitate apud omnes moratiores consequuti sunt gentes. Qua re factum est, vt nulla fere detur terra cultior, inter cuius ciues Galliaeque incolas non intercedat quaedam consuetudinis ratio, vtque suos mores Gallorum elegantioribus expolire moribus certatim contendant bene morati homines. Quod perpendens SCHELIVS simulque arctum illud, quod inter Galliae regnum nostramque rempublicam intercedit, negotiorum commercii copulatum vinculum recordans, Galliam quoque sibi inuisendam esse vere duxit. Quemadmodum autem Is, qua erat erectioris animi indole, eorum maximopere abominabatur iuuenum mores, qui, Galliam, elegantioris vitae scholam utilissimam, inuisentes, voluptatibus minus honestis non sine

maximo

maximo suo damno indulgent; quā quidem re nihil est turpius, nihil detestabilius; ita Ipse e contrario Galliam, prudentiae comparandae officinam, sibi proposuit, inque ea omnia, quibus augeri prudentia possit, accurate studioseque inquisiuit. Regni igitur artes, aulae mores, iuris regulam, incolarum indolem explorare laborauit; dulcem Gallorum linguam familiarem sibi reddere studuit; instructissimas, quibus superbit Lütetia Parisiorum, bibliothecas lustrauit; et in virorum, singularis laude eruditionis excellentium, familiaritatem sese insinuare contendit.

Tanta cautione, tanta prouidentia, tanta sagacitate, tanta prudentia peregrinas adiit ac inuisit terras SCHELIVS; adeo sollicitam adhibuit in cognoscendis hominum moribus, regnorumque atque ciuitatum iuribus ac institutis perspiciendis diligentiam; adeo constanti alacritate, circumspectos imitatus mercatores, mercium eruditarum amplam sibi comparare studuit copiam. Et tulit profecto illius sapienter institutae peregrinationis laetissimum istum fructum, vt scientia sua augeretur, prudentia firmaretur, Ipseque aliorum contemplando exempla vitae prudenter instituendae rationem perspiceret, hacque adeo ratione ad rempublicam aliquando administrandam feliciter sese praepararet. Neque profecto hoc Ipsi consilium male cessit. Hamburgum enim, sapientiae gloria, prudentiae laude, amorisque in ciues excellentia illustre, egregiae, quam addiscendo iuri prudentiaeque acquirendae studiose impenderat, industriae fructus, haud longe post, quam domum ex itinere redierat, experiri Eum iussit. Iure quodam suo ad ea, quibus suam prodidere Hamburgenses sapientiam, instituta et illud refertur, quod caussarum in ius vocatarum, quum in iudicium inducuntur, cognitionem selectorum confessui ciuium deferri voluerunt. Hac enim prudentiae plena lege id efficitur, vt ii, qui ad iuris se scientiam applicuere ciues, certissima eius, qua instructi sunt, iuris peritiae documenta edere, sicque reipublicae ingenii dexteritatem atque in agendis rebus facilitatem queant probare. In hunc igitur splendidum ciuium, quibus quidem singulis annis alii succedunt, confessum A. MDCCXII receptus est, eidemque sequenti anno more consueto praefedit SCHELIVS. Laetissimum quum iam nactae essent excellentes, quibus Is ornatus erat, virtutes, iuris dicundi peritia, fides, iustitia, constantia, in quem excurrere possent

possent campum; haud difficulter intelligi potest, quanta Is cum voluptate easdem explicare contenderit, quantaue Is hac ipsa in contentione vsus sit felicitate. Ita enim se gessit, vt omnium sibi amorem atque laudes conciliaret, dignusque iudicaretur, cui locus aliquando inter Patriae Patres concederetur.

Quod regna atque res publicas firmat, tuetur, seruat Numen sapientissimum prouidentissimumque, in eo maximum gratiae, qua complectitur res publicas, dat documentum, quod illarum curam iis committit viris, qui regnandi artis peritia excellentes, prudentia illustres, fide ac constantia eminentes, rerum publicarum salutem atque commoda promouere et norunt et viriliter student. Horum in numerum adscribendum esse SCHELIVM nostrum, quum ex ea, qua ad rei publicae studium se applicuit, contentione patet, tum ex ea, qua in administranda republica, posteaquam ei erat admotus, versatus est diligenti cura, abunde intellectum fuit. Quare non sine clementissimo Dei O. M. nutu id factum esse, quod SCHELIVS Sapientissimis Patriae Patribus additus fuerit, ipsa re certissime fuit comprobatum. Obtigit haec SCHELIO fortuna, reipublicae nostrae felicitas, d. XIV. Maii A. MDCCXV. quum morte Viri Consultissimi Amplissimique, IVLII HEINRICI SCHAFFSHAUSEN., I. V. L. et reipublicae nostrae Senatoris grauissimi, die V. Maii dicti anni reipublicae rebusque humanis erepti, locus in Amplissimo Senatorio Ordine vacuus esset factus. Est id excelsae ignaeque virtutis proprium, vt, quo sublimiori ponatur loco, quoue amplio rem ciuium promouendi commoda nanciscatur occasionem, eo ardentiori studio sese monstrare, seque ipsam vi sua superare, ac in multorum salutem quam largissime diffundere, omnibusque prodesse gestiat. SCHELIVS igitur, qui, quum in iudicio inferiore ius diceret, accurato rerum examine, seuera constantia, prudenti circumspectione suam omnibus probauerat virtutem, nunc, quum in altius euectus esset fastigium, suas quoque augere atque amplificare virtutes, easdemque in reipublicae vberiora conuertere commoda vehementer laborabat. Quam sublimem animi indolem acremue virtutis vim sicuti ab eo statim, quo senatoria ornatus fuit dignitate, testatus Ille est tempore; ita in primis non sine laude probauit tum, quum grauissima Ipsi secundum instituta ac ex lege rei publicae essent administranda munera. Quanta enim seueritate cum lenitate mixta, quanta fide, quanta grauitate, quanta peritia, quanta integritate res controuersas examinauit, examinatasque discutit, iustitiam seruauit, improbos coercuit, libidinem repressit, pacem

pacem ac tranquillitatem tuitus est! quum annis MDCCXXI et XXII grauisimum molestisimumque Praetoris urbani munus sustineret. Quam sollicita cura atque cogitatione in hominum rei publicae nostrae subditorum salutem incubuit! quum annis MDCCXXIII, XXIV et XXV agrorum pinguium, Bill und Schenwerder dictorum, praefecturam gereret; quam diligenter omnia circumspexit, quibus illorum commoda agrorum amplificari queant; quanto studio ea, quae Albis aestuantis fluctibus iis infligi queant terris, mala ac incommoda auertere laborauit! Quam egregiam solidamque iuris maritimi rei que naualis peritiam ostendit, quum A. MDCCXXIII locum in Senatu rei naualis obtineret! suo adeo docens exemplo insignem illum, quem caute prudenterque susceptae peregrinationes viro in administranda re publica versanti praebeant usum. Quanta religione, iustitia, aequitate censurae munere atque Wettagio A. MDCCXXVI et XXVII functus est! Quanta diligentia, cura, laude praefecturam saltuum ac siluarum ab A. MDCCXXIX vsque ad A. MDCCXXXII obiit! Quam amicum se praebuit Musis, quam beneuolum Gymnasio atque scholae Ioanneae, quum A. MDCCXXIII Scholarchae dignitate ornatus, curam Musarum nostrarum susciperet! quam paterno easdem complexus est amore, quamue insignia huius ipsius amoris specimina et tum iis dare continuauit, quum in consulare euectus erat fastigium! Ex qua SCHELII in promouenda Gymnasii atque scholae publicae fortuna contentione intelligi profecto potest, tum demum Musis bene esse, quum ab iis foueantur viris, qui ipsi liberalia studia ab aetate prima et cupide et laboriosissime exercuerunt. Quanta denique providentia et circumspectione quieti et securitati publicae prospexit SCHELIVS, quum A. MDCCXXIX militiae ciuicae tribunus constitueretur! Videtis, laetique videtis, Ciues! suauissimum virtutum, quae in SCHELIO exsplenderunt, amico sibi foedere iunctarum vinculum. Quibus quidem, quum in omnium essent conspectu positae, Ipseque iis non ad ostentationem, sed ad ciuium curandam salutem prudenter vteretur; id merito est assequutus SCHELIVS Senator, vt ab omnibus amaretur, coleretur, obseruaretur. Neque enim quisquam facile adeo erit durus et ab omni humanitate remotus, qui, quum illustres exerceri videat virtutes, iisdem non commoueatur, nec ad viros, istis ornatos virtutibus, amandos venerandosque excitetur.

Quo maiorem igitur vim excellentes exerunt in animis hominum mouendis atque ad sui trahendis admirationem virtutes;

tutes; eo insigniori tum se gaudio merito affectos sentiunt homines; quum suum statui virtutibus pretium, visque bene de re publica meritis digna tribui praemia vident. Quae quum SCHELIVS iure quodam suo assequeretur, non potuit non tota maximopere commoueri, Eidemque applaudere ciuitas. Summum, quod in caelis est Numen, d. XXVI Decembr. A. MDCCXXXII. Virum Illustrem atque Magnificum, GARLIEB SILLEM, I. V. L. et Reipublicae nostrae Consulem Seniore, cuius in rempublicam nostram merita non nostra tantum aetas gratissima veneratur pietate, sed feri quoque praedicabunt iustissimis laudibus posteri, e immortali hac vita ad caelestes euocauerat sedes. Maximo certe luctu Dilectissimi Consulis obitu vniuersa afficiebatur ciuitas. Ast vero diuina providentia orbatam consolata est rempublicam, Tantoque Consuli SCHELIVM, sorte, diuinae voluntatis interprete, auspicato annuente, d. VI. Ianuar. MDCCXXXIII. successorem dedit felicissimum. Facile ex iis, quibus ciuium sibi conciliauerat amorem mentis, intelligi potest, quanta tum laetitia omnium cepent animos, quam exporrectae exhilarataeque conspectae sint ciuium frontes, quanto ardore quantouque studio Eius Deo commendata sit salus. Ipse autem SCHELIVS, sicuti maximo erat excelsoque maximeque populari animo, ita, quum noua hac honorum ac dignitatis accessione exoptatissimam nactus esset occasionem, insignes illas, quae in eo exsplendescabant virtutes, in vberiore ciuium explicandi salutem, tanta vsus hac ipsa occasione est felicitate, tantaque prudentia, vt, quibus Hamburgum sibi deuinxit, meritorum gloriam ipsa tuitura sit aeternitas. Quae quidem merita licet adeo clara sint ac insignia, vt nulla indigere commendatione videantur; tamen haud ingratis ciuibus meis me esse suscepturum rem confido, si virtutes, quibus illustrata illa sunt, delineando ipsam eorum magnitudinem ac excellentiam eo clarius viuidiusque ob oculos iis ponam.

Quatuor in primis sunt virtutes, iis, qui summum ciuitatis locum tenent, gratissimam concilians auctoritatem, singularem ciuium amorem, perpetuam famam et commendationem, pietas in Deum, aequabilis in dicendo iure cursus, iustus animi candor, sincerus veri amor et in eo defendendo firma constantia. Haec autem illustrissimae generique humano quam maxime salutare virtutes adeo in SCHELIO enituerunt, vt insigni earum splendore non principes solum ciuitatis, sed inferioris quoque conditionis homines, quid, quod maximum est, vel eos, qui, quum vitiis delectentur, odisse illas solent

virtutes, vehementer caperet, et ad sui perduceret admirationem. Nulla enim Is occasione corruptus ab insito iustitiae amore deflexit, nunquam adulatōres admisit, nullo periculo suam in tuendo vero constantiam infringi aut debilitari passus est. Iure certe suo pietas in Deum omnium est virtutum fundamentum, neque maior vlla aut excellentior cogitari illa potest; quum mortales immortalitatem anhelantes non hac solum in vita, misera illa multisque obnoxia casibus, quietos, tranquillos, fortunatos reddat, sed de immortali eademque felicissima consequenda vita securos quoque esse iubeat, sicque dulcissimos praebet in omni fortuna solatorum fontes. Summo autem splendore haec ipsa in SCHELIO enituit virtus. Quam religiosissime sacra Is colebat, cultuique intererat publico, grauissimoque, quod edebat, exemplo homines, in cultu Deo exhibendo nimium fere nostra aetate negligentes, coarguebat, sui que admonebat officii. Ea, qua pollebat, auctoritate Consulari, exultantem istorum hominum, qui impias disseminando ac in Deum iniurias opiniones, detestanda proteruia inflammati sanctissimam labefactare religionem, pestilentissimumque libere de Deo rebusque diuinis sentiendi spargere venenum laborabant, contudit ac repressit, sicque religioni suum decus, suum praesidium, suam dignitatem quam felicissime apud nos seruauit. Est cum pietate in Deum indissolubili coniuncta vinculo, seria illa constansque, suum cuique tribuendi, voluntas, iustitia merito dicta. Quod quidem adeo certum est atque exploratum, vt ipsae illae a vero Dei cultu alienae gentes professi sint, tum victam iacere pietatem, quum iustitia negligatur; quare OVIDIVS, elegantissimi ingenii vates, *Metamorph. I, 149.* quum victam, affirmasset, iacere pietatem, statim addit, et virgo caede madentes Vltima caelestum terras Astraea reliquit. SCHELIVS quum tanta coleret Summum Numen pietate ac religione, quae quidem merito iustitia in Deum appellatur, quanto quamue fideli Is quoque ornatus fuerit iustitiae amore, haud difficulter intelligi potest. Et dedit profecto tanta adeoque illustra diuiniae huius virtutis documenta, vt, si vel haec sola exstarent, ea ad conseruandam Nominis Eius memoriam et sola sufficerent. Quanta enim vfus est in examinandis rebus controuersis accuratione et prouidentia, quanta in dicendo iure diligentia, quanta in cohibendis sceleratorum hominum nefariis ausibus seueritate! Quanta comitate adeuntium desideria excepit! Quanta contentione afflictis et oppressis auxilium praestitit! Iustitia quum colitur, fides quoque atque animi integritas florebit; adeo ancto enim duae istae cohaerent nexu virtutes, vt, vna earum vacillante aut

aut loco mota, altera erecta stare suamque tueri auctoritatem nequeat. SCHELIVS igitur, sanctum augustumque venerans iustitiae nomen, praeclarissima profecto excellentissimaeque dedit, id enim iustitiae amor postulabat, integritatis atque fidei, qua venerabilis erat, specimina. Quam continens enim in omnibus fuit vitae partibus! Quam constans in tuendo iusto atque aequo! Quam sanctus legum custos! Quam multum a partium studio alienus! Certe neminem minus, quam SCHELIVM, acutissimum recessum, qui in animis hominum sunt, arbitrum fallere aut corrumpere potuit astutia et calliditas. Neminem minus quam SCHELIVM, impauido ac imperterritito praeditum animo, mente quaterre solida potuit effrenata audaxque ferocia. Habet animi candor atque incorrupta fides gratum veri amorem, firmamque in eodem defendendo constantiam indiuulsos comites sociosque. Quam quidem iucundam harum virtutum societatem in SCHELIO quoque laeti deprehendimus. Ipsi, Ciues! nostis, quam infesto odio prosequutus sit B. Consul ea, quae in hac peruersa aetatis nostrae conditione, pro virtutibus reputari ab hominibus in sui perniciem acutis solent, vitia, fallendi simulandique artificium, insidiosasque, quibus incautis ac simplicibus imponitur, blanditias. Summus enim Is erat veritatis cultor, fraudis inimicus. Nihil certe laudabilius, nihil ingenio homine dignius iudicabat veri honestique amore, quo quidem Deum, veracissimum illud atque omnibus fallacis inimicissimum Numen, quam proxime imitantur mortales. E quo intensissimo veri amore ea, qua in homines fallacis mendacisque deditos animaduvertebat, seueritas fluxit; nullum enim generi humano perniciosius esse vere putabat vitium, mendacio fallendique studio, quum omne, quo societas continetur, vinculum illo dissoluatur. Habetis, Ciues! laetique recolitis excelsas illas mitesque, quas, quum in omni magistratu, tum in primis in Consulatu vehementer coluit, summaque cum auctoritate exercuit SCHELIVS virtutes. In quo Ille Consulatu post beatum Magnifici, IOANNIS ANDERSONII, I. V. D. et Reipublicae nostrae Consulis Senioris, maximis immortalibusque in rem publicam meritis, quae quidem sapientissimis Prudentissimi filii, Patriae Patribus cum laude adscripti, consiliis meritisque quotidie augentur, Illustris, cuius commemorigloriae cum omni adaequabitur posteritate, ex hac vita excessum, quem d. III Maii A. MDCCXLIII. accidisse tristes recordamur, primum inter quatuor Dominos Consules locum, simulque Generalissimi in militiam urbicam imperium obtinuit. Quo Is ornatus Excellentissimum militiae urbicae praefectum, Dominum

LVDO-

LVDOVICVM HEINRICVM DE WVRMB, d. XXX. Apr.
MDCCXLIV. sollemni alloquutione militari inaugurauit.

Quod sapientis est proprium, vt in omni sibi constet vita, aequalemue teneat cursum; id quoque Prudentissimus SCHELIVS suo eodemque grauiissimo expressit exemplo. Non enim publica solum in vita excellentissimis se conspicuum ac illustrem reddidit; sed priuata quoque in vita suauissimis dulcissimisque venerabilem sese praebuit virtutibus. Quam tot decoribus exornatam vt enarremus, pietas in Consulē optime meritum, moestissimamque viduam, matronam honestissimam, iubet. Floret nostra in ciuitate gens SCHAFFSHAUSIA, senatoriis consularibusque imaginibus nobilis. Ex hac igitur gente d. XIII. Sept. MDCCXII. in matrimonium duxit SCHELIVS virginem lectissimam, omnibusque, quae sexus suum decent, virtutibus ornatisimam, CATHARINAM MARGARETHAM, Viri Consultissimi atque Amplissimi BARTHOLDI NICOLAI SCHAFFSHAUSEN, I. V. D. et caussarum apud nos tum Patroni, eruditionis elegantia, sermonis facundia, cauendi prudentia celeberrimi, A. MDCCXXXII. die ultimo Aprilis denati, et ANNAE CATHARINAE, natae LANGENBECKIAE, filiam, morte optimi mariti vehementer afflictam, Quam vt benignissimum Numen sanctissimis solatiis sustentare, eorundemque vim ac efficaciam in erigendo animo experiri eam iubeat, quam enixissime rogamus, vouemus, flagitamus. Ipsum matrimonium sicuti omnibus, quae beata reddere coniugia possint, bonis fortunaeque generibus ornatum fuit; ita quoque fecunditate vxoris, quae sex liberis maritum exhilarauit, fuit felicissimum. Enixa autem est illa: I. BARTHOLDVM, n. d. XVI. Sept. MDCCXIV. non longe post, quam vita frui coeperat, defunctum: II. ANNAM MARIAM SARAM, n. d. I. Maii A. MDCCXVII. In matrimonium eam d. IV. Oct. MDCCXL. accepit. Vir Praenobilissimus atque Consultissimus, WOLDERVS SCHELLE, I. V. L. et Reipubl. nostrae Protonotarius Spectatissimus; cui tamen haud diu dulcissimi huius matrimonii felicitate frui licuit; quum vxore dilectissima d. VI. Decembr. MDCCXLI. posteaquam filiam edidisset mortuam; orbatum se sentiret. III. BARTHOLDVM, n. d. III. Iulii MDCCXIX. Paternis auitisque vestigijs Is insitens iuris scientiae operam addixerat suam; quam quum per quatuor continuos annos Lipsiae summa cum laude didicisset, iamque in eo esset, vt summos in iuris studio honores capefferet, eheu! non sine acerbissimo Parentum dolore acuto morbo oppressus in ipso aetatis flore, quum et Parentibus optimis et patriae dulcissimae summam de se spem concitasset, Lipsiae d. XVIII. Sept.

An. MDCCXLV. ex hac vita excessit. IV. MARGARETHAM, n. d. V Nouembr. MDCCXX. denatam d. XXVI April. MDCCXXVII. V. CATHARINAM CECILIAM, nat. d. XXXI Decembr. MDCCXXIII. et d. V. Decembr. MDCCXLVII. Viro Illustri atque Consultissimo, IOANNI IACOBO FABRO, I. V. L. et Reipubl. patriae tum Secretario dignissimo, iam Syndico Amplissimo, paterni nominis atque meritorum gloriae nouum quotidie afferenti splendorem, maximisque, quibus Ipse excellit, meritis Patrem nobis venerabiliorem sistenti, in matrimonium datam. VI. IOANNAM MARGARETHAM, n. d. I. Iul. MDCCXXIX. virginem, ingenii laude, vitae elegancia, omnibusque, quae sexum femininum ornant virtutibus, decoratissimam. Est profecto maxima felicitatis, quae vitam nostram fortunatam reddit, pars in matrimonio stabili secundoque positum. Quo igitur felicitatis genere quum frueretur SCHELIVS, Ipse, qua erat prudentia, sapienter eodem vti laborauit. Vxorem habebat, quae, vt PLINII verbis vtar *Panegyri. C. LXXXIII.* Ipsi in decus et gloriam cesit. Quid enim illa sanctius? quid antiquius? Hanc igitur summo denuo amore complectebatur: huic iucundum sese dulcemque praebere omni contendebat studio, eademque vigeabant coniuges concordia, qua, vt iterum cum PLINIO loquar, iidem fuerunt inuicem, quod fuerunt, nihilque ipsis felicitas addidit, nisi quod scire coeperunt, quam bene vterque eorum felicitatem tulerit. Nihil hominum generi a natura datum est dulcius, quam sui cuique liberi, quos, quum ab ipsis procreati sint, amare, tueri, ornare, iisdemque omni modo consulere solent ingenui parentes. SCHELIVS, quum erat vir humanissimus facillimusque, nullaque magis re quam humanitatis sensu commouebatur, tum in primis blandum, facilem, comem sese liberis suis patrem praebuit, sollicitam eorum curam gessit, saluti eorum consuluit, nullaque iis in re consiliis, monitis, exemploque paterno defuit. Pro qua cura, atque industria haec Ipsi data sunt praemia, vt liberi, honestissima praediti indole, ad praeclarum Eius exemplum sese componere, Eiusque exprimere imaginem, sicque gratissimum, praeceptorumque Eius quam maxime memorem animum Ipsi exhibere summa contenderent alacritate. Amore in pauperes atque egenos, promptaque opem miseris ferendi voluntate ipsa humanitas, tanquam certissimo sese prodit atque cognoscendam praebet signo. Quid igitur mirum est, quod SCHELIVM, molli *Philosophicus* sensu praeditum, tanto in egenos amore, adeo facili ad commiserandum animo, adeo propensa ad benefaciendum voluntate conpleximus. Cuius in egenos liberalitatis vel
hoc

hoc sit luculentissimum specimen, quod quouis trimestri tempore certo cuidam, quem Ipse elegerat, pauperum numero suis de facultatibus stipendium praebuit. Id quod tanta fecit comitate ac modestia, ut nullam sibi ex hoc beneficii genere laudem arrogaret, sed potius omni modo illud vellet occultari, caueretque, ne in vulgus dimanaret. Quum etiam summa esset auctoritate ornatus, qua quidem male perditos homines coarguere, flagitiaque iustis coercere poenis tenebatur; tamen nunquam magis fuit exhilaratus, quam quum hac ipsa auctoritate in depellendis afflictorum aut periculis aut incommodis uti poterat. Adeo mites, adeo sublimes, adeo venustae fuerunt eae, quibus ornatus fuit SCHELIVS, virtutes: ita Sui Ipse nobis proposuit imaginem adeo pulchram, atque amabilem, ut non possim, quin eandem, accurate effigiatam, vobis, Ciues! vno sub aspectu sub finem inscriptionis huius repraesentem. Eminēbat in SCHELIO mira in Deum pietas; summa in dicendo iure diligentia; lenitate mixta; sagax in obeundis negotiis providentia; sollicita in conficiendis rebus accuratio; firma veri rectique custodia; constans neutrarum partium studium; egregia optimarum artium notitia; singularis in litteras amor; illustris erga uxorem gratia; blanda erga liberos comitas; acris in eligendis amicis prudentia; pertinax in retinendis spectatae fidei amicis constantia; benigna in egenos liberalitas; excellens erga omnes omnis conditionis ciues humanitas.

Quo rarius vero insignia haec virtutum decora in vno confociata homine conspiciuntur; eo grauior profecto, acerbior, luctuosior nobis accidit Consul, hisce ornamentis omnibus illustris, iactura, si iactura dicenda est tanti viri, cum quo non leue quoddam, sed summa maximaque bona nobis erepta esse non sine dolore sentimus, amissio. Quanquam quum suis Ille virtutibus, consiliorumque, ac prudentiae, quibus rempublicam adiuuit, fama ac memoria vigeat, nil, praeter conspectum Eius, morte nobis esse subductum, fatendum est. Quam quidem mortem B. Consuli contraxit acutus, qui Eum sub finem praeteriti anni inuasit, morbus, ex abundantiori, quo corpus Eius pinguius onustum erat, humoris acrioris tenaciorisque, quem pituitam dicunt Medici, copia. Quae quidem quum pectus Eius occupauisset, firmiterque eidem inhaereret, fieri non potuit, quin respiratio difficilis redderetur, vehementerque ipsum laederetur pectus. Quanquam igitur ad hoc malum tollendum, vimque eius infringendam saluberrima adhibebantur medicamina, tamen, quum pituita adeo pertinaciter in corpore confederet, tanquam vana eludebantur ea, quibus uti placuisset Experientissimo LIPSTORPIO, medicamina. Quare, quum ad hoc ipsum, quo pectus B. Consulis premebatur, malum accederet catarrhus suffocatiuus, d. XI. Ian. huius anni MDCCLI. eodem extinctus est SCHELIVS, annos natus LXVII. menses X. demtis X. diebus. Illud circa acerbam nobis luctuosissimamque SCHELII mortem adhuc notatu mihi dignum videtur, Eum aliquod ante fatalem morbum tempus mortis in primis meditationi acriter indulgisse, nullisque fere aliis animum suum oblectasse, quam, quae ad aeternitatem spectant, cogitationibus; quibus etiam in ipso fatali morbo in primis animum exhilarauit. Licet enim Experientissimus ille, quo SCHELIVS utebatur, medicus de valetudine B. Consulis haud omnino desperaret;

ret; tamen, quum Ipse Consul latenter serpens morbi virus probe sentiret, de colligenda sarcina studiose cogitabat, animamque suam, Christi sanguine purgatam, Deo piis precibus vehementer commendabat; certissime persuasus, tum demum exitum e misera hac calamitosissimaque vita salutarem nobis accidere, quum pacatum in Christo habeamus patrem. Hac igitur fiducia plenus totum se diuinae voluntati tradebat, et ad vitam, si Deo ita visum fuerit, amplius transigendam, et ad beatam subeundam mortem paratus,

Exposui vobis, Ciues! vitam Consulis, cuius in rempublicam nostram, cui quidem per XVII annos senatoria dignitate, per XVIII autem annos consulari auctoritate praefuit, merita illustria quum summorum virorum adaequent merita, aeternitati quoque cum iisdem profecto tradentur. Nos certe immortalis eadem retinebimus memoria, inque iis posteritati commendandis nunquam non sollicitos nos praestabimus, sicque MARTINI LVCAE SCHELII nomen atque memoriam inter nos conseruare indefesso laborabimus studio. Quoniam mortalitas Eius magis quam vita finita est, Haud enim quidem viuit SCHELIUS in filio superstite; viuit tamen in vidua honestissima, singularis exempli matrona; viuit in filiabus ornatissimis, virtutum paternarum effigibus; viuit in generis optimis, viris de republica nostra praeclare meritis et quotidie merentibus; viuit, quae demum optima est tutissimaque ad aeternitatem via, excellentissimis illis, quibus nostram sibi deuinxit rem publicam, factis, consiliis, institutis, quae quidem nominis Eius famam perpetuo apud nos defendent; viuit in Illustri atque Magnifico Successore, MARTINO Hieronymo SCHELIO, Icto Summo. Cuius praestantissimi Viri quemadmodum in dicendo iure seueritatem, in capiendis consiliis prudentiam, in curanda ciuium salute sollicitudinem, per viginti et vnum annos, quibus munere senatorio cum laude functus est Ille, non sine voluptate est experta ciuitas; ita eadem nobiscum ardentissimis precibus Benignissimum implorat Deum, vt Prudentissimi huius Viri, Consulis dignitate Illustris, consiliis, cura, fide, prudentia per longissimam annorum seriem nostram frui iubeat rem publicam. Quam quidem vt commendatissimam sibi habere, omnesque clades fortunamque aduersam ab eadem, ac in primis a Perillustri Amplissimoque SENATU, quam potentissime depellere, Patriaeque Patres nobis longe carissimos, vniuersamque ciuitatem omni felicitatis ac fortunae genere exhilarare velit Summum, quod in caelis est Numen, quam enixissime rogamus, oramus, flagitamus.

